

การพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครอง ในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ A Development of Competency on the Role of the Administrative Department in Implementing Policies in the Area

ชนันันท์ ถิ่นเดิม, โชติ บดีรัฐ

Chanatnan Thinderm, Chot Bodeerat

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Department of Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: nattehottest@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะการพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครอง ในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ โดยเป็นการพัฒนาจากบุคคลที่ทำหน้าที่ในการเป็นฝ่ายปกครอง ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน เป็นตำแหน่งที่มีอยู่คู่กับสังคมและการปกครองของไทย มาอย่างยาวนาน มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการรักษาความสงบเรียบร้อย การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน การอำนวยความสะดวก ดูแลความเป็นอยู่ทุกข์สุขของราษฎร เป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายของรัฐ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน ซึ่งฝ่ายปกครองมีบทบาท 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการทะเบียนต่าง ๆ 5) ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และ 6) ด้านอื่น ๆ เช่น ตรวจตราดูแลที่ดินของรัฐ การดูแลที่ราชพัสดุ ฯลฯ และในปัจจุบันภารกิจ หน้าที่ของฝ่ายปกครองมีเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ถือเป็นโซ่ข้อกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานนโยบายของรัฐบาลในทุกกระทรวง ทบวง กรม ให้เกิดเป็นรูปธรรมในพื้นที่ อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชนในพื้นที่

เนื่องจากในปัจจุบันภารกิจของฝ่ายปกครองเพิ่มมากขึ้น ในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรม ชัดเจน การพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อรองรับบทบาทการทำงานที่หลากหลายและเพิ่มมากขึ้นของฝ่ายปกครอง ให้พร้อมและเกิดประโยชน์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่กับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด การพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะฝ่ายปกครองเปรียบเสมือนโซ่ข้อกลางในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ฝ่ายปกครอง, การนำนโยบายไปปฏิบัติ

ได้รับบทความ: 10 มิถุนายน 2567; แก้ไขบทความ: 4 กรกฎาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 9 กรกฎาคม 2567

Received: June 10, 2024; Revised: July 4, 2024; Accepted: July 9, 2024

Abstract

The objective of this article is to suggest the development of competency in the role of the administrative department. in implementing policies in the area it is a development from people who act as the government. which consists of the Subdistrict Headman, Village Headman, Assistant Village Headman, Subdistrict Medical Practitioner and Assistant Subdistrict Headman is a position that exists along with Thai society and government. for a long time the duty is to assist the district chief in maintaining peace and order. Problem solving administration of justice Take care of the well-being and happiness of the people It is a mechanism for driving government policy. and perform duties as specified by law in sub-districts and villages, which the administrative department has 6 roles as follows: 1) administration and maintaining peace and order 2) Career development and promotion 3) Conservation of natural resources and the environment 4) Various registrations, 5) civil defense, and 6) other. aspects such as inspecting government land Taking care of government property, etc. and currently the mission the duties of the administrative department have increased. Because they are the ones who perform their duties closest to the people. It is considered a central chain that coordinates government policies in all ministries, bureaus, and departments to make them concrete in the area. It also has a duty to "cure suffering and promote happiness" for the people in the area.

Because at present the mission of the administrative department has increased. In order to implement policies in the area to be concrete and clear, the development of the capacity of the administrative department is therefore something that must always be developed. To support a variety of work roles and increasing the number of the government to be ready and beneficial in implementing the policy in the area with the people in the area as much as possible Development of competencies in the role of the administrative department Therefore it is necessary Because the administrative department is like a middle chain in implementing policies in the area to make them concrete.

Keywords: Competency, Administrative Department, Policy Implementation

1. บทนำ

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง มีฝ่ายปกครองซึ่งประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง ผู้ช่วยและ

ผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ถือเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้งานทุกกระทรวง ทบวง กรม จึงถือได้ว่าบทบาทของฝ่ายปกครองค่อนข้างมีความสำคัญกับการขับเคลื่อนนโยบายในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ปกครองและบริหารการปกครอง “ท้องที่” อาจกล่าวได้ว่าเป็นการพึ่งพาอาศัยกัน เพราะฝ่ายปกครองถือเป็นตัวแทนของภาครัฐ คือ ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับพื้นที่ อีกทั้งยังมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ตำบล หมู่บ้านของตนเอง มีหน้าที่สำคัญคือช่วยเรื่องการประสานงานต่าง ๆ เรียกได้ว่าเป็นโซ่ข้อกลาง เช่น การประชุมประชาชนในเขตหมู่บ้าน การแจ้งข่าวสารให้ประชาชนรับทราบ ฯลฯ ในขณะเดียวกันฝ่ายปกครองยังมีสถานะและบทบาทในการเป็นผู้นำของชุมชน หมู่บ้าน ผู้นำโดยธรรมชาติ รวบรวมปัญหาความเดือดร้อน ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ นำเสนอต่อราชการ จึงกล่าวได้ว่าฝ่ายปกครองมีหน้าที่ต้องดูแลความสุขทุกข์ของประชาชน และดูแลช่วยเหลือและการให้บริการให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นหลักประกันว่าประชาชนในพื้นที่ต้องได้รับการอย่างทั่วถึง และเป็นกลไกระดับย่อยของรัฐอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ หากมีการกระทำผิดวินัยย่อมได้รับโทษ เช่นเดียวกับข้าราชการ พนักงานของรัฐ กล่าวได้ว่า บทบาทฝ่ายปกครองมีหลายสถานะ เช่น สถานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองตามกฎหมาย เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 รวมทั้งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่น ๆ อีกหลายฉบับที่กำหนดให้อำนาจหน้าที่เฉพาะฝ่ายปกครอง เช่น ตัวแทนของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม ที่มีได้ถ่ายโอนไปให้ท้องถิ่น ดำเนินการอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับความอาญา ในฐานะฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามมาตรา 2(1) (16) มาตรา 72 และ มาตรา 92 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของราษฎรในท้องที่ รวมถึงการเป็นเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะให้อำนาจไว้ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2503 พระราชบัญญัติการรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ประมวลกฎหมายที่ดินและกฎหมายอื่น ๆ ที่มอบอำนาจให้ฝ่ายปกครองไว้ เป็นการเฉพาะและการปฏิบัติงานภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น การนำนโยบายที่สำคัญของรัฐหรือนโยบายเร่งด่วนของรัฐไปปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล (กรมการปกครอง, 2565: 267)

ฝ่ายปกครองจึงมีหน้าที่และสถานะในการปฏิบัติงานอยู่ 3 สถานะ คือ

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ
2. ตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้าน
3. ผู้นำชุมชน

จึงถือได้ว่าฝ่ายปกครองเป็นสถาบันที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด และมีบทบาทในการช่วยเหลือราชการในการบำบัด

ทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน เป็นตัวแทนของประชาชนในตำบล หมู่บ้านในการประสานงานการติดต่อกับราชการภาคส่วนต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าฝ่ายปกครองมีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ มาตั้งแต่สมัยก่อน และในปัจจุบันก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ อีกทั้งยังเปรียบเสมือนโซ่ข้อกลางในการประสานงานระหว่างราชการส่วนกลางและประชาชน จนเกิดผลสัมฤทธิ์ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ฝ่ายปกครองเป็นตำแหน่งที่มีอยู่คู่กับสังคมและการปกครองของไทยมาอย่างยาวนาน เป็นหัวใจของภารกิจงานกรมการปกครองอยู่ที่อำเภอและตำบล หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองระดับฐานรากที่เป็นจุดเชื่อมโยงในการยึดโยงสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และหลอมรวมประชาชนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ช่วยเหลือบูรณาการ การทำงานร่วมกับส่วนราชการ และทุกฝ่ายในพื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จ

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครองในการนำนโยบายปฏิบัติในพื้นที่

ในปัจจุบันบทบาทของฝ่ายปกครองมีค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นในระดับพื้นที่ระดับภูมิภาค ที่ฝ่ายปกครองเข้ามามีบทบาทและต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในพื้นที่ โดยการยึดการพัฒนาไปสู่ที่ประชาชนเป็นหลัก บทบาทของฝ่ายปกครองมีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการทะเบียนต่าง ๆ ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และด้านอื่น ๆ เช่น ตรวจตราดูแลที่ดินของรัฐ การดูแลที่ราชพัสดุ ฯลฯ แต่ในปัจจุบันนั้นบทบาทของฝ่ายปกครองเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากภารกิจข้อสั่งการของส่วนกลางล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับฝ่ายปกครองทั้งสิ้น การพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครองจึงถือเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ เพื่อเป็นการให้ทราบถึงสมรรถนะที่ฝ่ายปกครองมีอยู่และเพิ่มเติมสมรรถนะ ในส่วนที่ฝ่ายปกครองยังขาด ซึ่งบทบาทของฝ่ายปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 (กรมการปกครอง, 2559: 3) มีดังนี้

2.1 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457

กำนัน ในตำบลหนึ่งมีกำนันคนหนึ่งเป็นผู้ปกครองและรับผิดชอบในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนทุกหมู่บ้านทั่วทั้งตำบลนั้นประชาชนในตำบลเป็นผู้เลือกกำนันจากผู้ที่เป็นผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น

อำนาจและหน้าที่ของกำนัน

1. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองท้องที่ กฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ กำหนดเป็นหลักไว้ ได้แก่ การตรวจตรา รักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล ให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันภัยอันตราย ส่งเสริมความสุขของราษฎรรับเรื่องความเดือดร้อนของราษฎรแจ้งทางราชการและรับข้อราชการ ประกาศแก่ราษฎรหรือที่จะดำเนินการให้ตามกฎหมาย เช่น การตรวจและเก็บภาษีอากร รวมทั้งการปกครองผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน

2. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับความอาญา และรักษาความสงบเรียบร้อย
3. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคนเดินทางมาในตำบล กำหนดมีหน้าที่จัดดูแลให้คนเดินทางซึ่งไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ร้าย ให้มีที่พักตามสมควร
4. อำนาจหน้าที่ดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์
5. อำนาจเกี่ยวกับการทะเบียนต่าง ๆ ในตำบล กำหนดมีส่วนรับผิดชอบงานทะเบียนราษฎรเกี่ยวกับการแจ้งคนเกิด คนย้าย และคนตาย
6. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับภาษีอากร ช่วยเหลือในการจัดเก็บภาษีอากรในการสำรวจและประเมินราคาเพื่อเสียภาษีอากร
7. อำนาจหน้าที่เรียกประชุมและให้ช่วยงานตามหน้าที่
8. หน้าที่ทั่ว ๆ ไป หน้าที่ ทั่วไปเป็นอำนาจหน้าที่ที่ปรากฏในกฎหมายอื่น ๆ ที่กระทรวง ทบวง กรม อื่นให้ช่วยเหลือ

สารวัตรกำนัน ในตำบลหนึ่ง ๆ ให้มีสารวัตรกำนันจำนวน 2 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและรับใช้สอยของกำนัน ผู้ที่จะเป็นสารวัตรกำนันนั้นแล้วแต่กำนันจะร้องขอให้เป็นผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด และกำนันมีอำนาจเปลี่ยนสารวัตรกำนันได้

แพทย์ประจำตำบล มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือกำนันผู้ใหญ่บ้าน คิดอ่าน และจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล ป้องกันและตรวจตราความเจ็บไข้ได้ป่วยที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลนั้นและตำบลใกล้เคียง ตลอดจนรายงานโรคระบาดร้ายแรงแก่กำนันและนายอำเภอท้องที่

ผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านหนึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ทำหน้าที่ปกครองราษฎรในเขตหมู่บ้าน โดยมีที่มาจากการเลือกของราษฎรในหมู่บ้านนั้น ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน และมีหน้าที่ 2 ประการคืออำนาจหน้าที่ในทางปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย และอำนาจในทางอาญา

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านหนึ่งนอกจากจะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านแล้วยังมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้าน

ประเภทของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มี 2 ประเภทคือ

1. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง มีหมู่บ้านละ 2 คน เว้นแต่หมู่บ้านใด มีความจำเป็นต้องมีมากกว่า 2 คน ต้องขออนุมัติกระทรวงมหาดไทย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

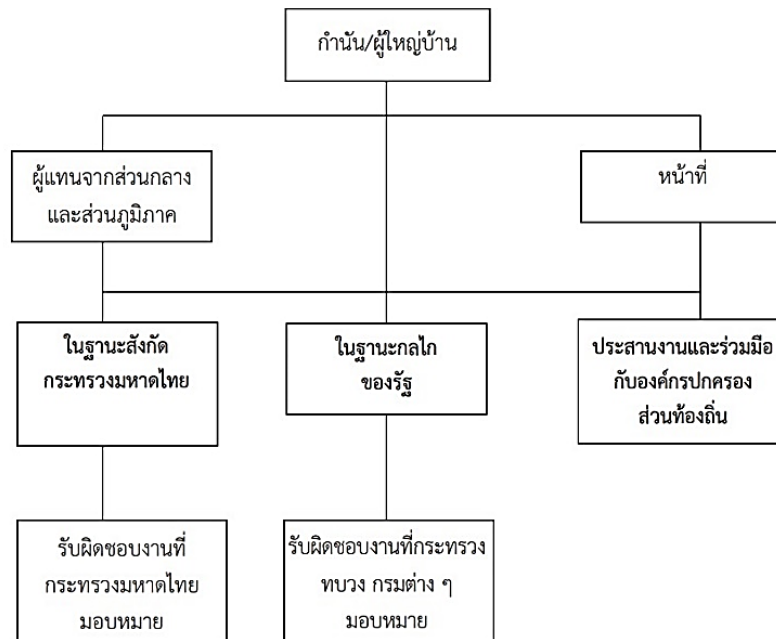
- ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านเท่าที่ได้รับ
- เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านในกิจการที่ผู้ใหญ่บ้านมี

อำนาจหน้าที่

2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ หมู่บ้านใดจะมีได้ต้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อนุมัติตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน
- ถ้ารู้เห็นหรือทราบเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในหมู่บ้านเกี่ยวกับความสงบ เรียบร้อย ให้แจ้งต่อผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

โครงสร้างอำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

(ที่มา: สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2546, หน้า 9)

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น (สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2546: 28)

1) ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการบริหารราชการส่วนกลาง

กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ในสถานะดังกล่าว จึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ภายใต้สังกัดของราชการส่วนกลาง คือกระทรวงมหาดไทย ซึ่งอยู่ภายใต้สายการบังคับบัญชา (Hierarchy) ตามระบบราชการ โดยอยู่ภายใต้บังคับบัญชาการรับนโยบายไปปฏิบัติ จากข้าราชการฝ่ายปกครอง หน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ สั่งการและมอบหมายให้ไปปฏิบัติ ซึ่งข้อเท็จจริงที่ผ่านมาการทำงานต่าง ๆ ของทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่จะสั่งการไปยังประชาชนในท้องที่ก็มักจะต้องอาศัยความร่วมมือของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นหลักในการประสานงาน เช่น การเก็บข้อมูลทางสถิติต่าง ๆ การทำนา จำนวนประชากรในพื้นที่ เป็นต้น (สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2546: 28)

2) ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

ความสัมพันธ์กับผู้ว่าราชการจังหวัด

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กำหนดให้ในจังหวัดหนึ่งให้มีผู้ว่าราชการจังหวัดคนหนึ่งเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลคณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติการให้เหมาะสมกับท้องที่และประชาชน และเป็นหัวหน้าบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการฝ่ายบริหาร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัดและรับผิดชอบในราชการจังหวัด และอำเภอและจะมีรองผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือทั้งรองผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดก็ได้ รองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัด และรับผิดชอบในราชการรองจากผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้นในสายการบังคับบัญชาของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตท้องที่ของตำบลและหมู่บ้าน จึงมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาที่สามารถสั่งการให้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ภายใต้ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ของจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัด (สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2546: 29)

ความสัมพันธ์กับนายอำเภอ

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กำหนดให้ในอำเภอหนึ่งมีนายอำเภอคนหนึ่งเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการในอำเภอ และรับผิดชอบงานบริหารราชการของอำเภอ ซึ่งหมายความว่านายอำเภอมีอำนาจในการบังคับบัญชากำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอของตนให้ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายและมีความเหมาะสม จากการพิจารณาความสัมพันธ์และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของนายอำเภอที่มีต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 สรุปได้ดังนี้

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่ออำเภอ

1. นำประกาศหรือข้อราชการของอำเภอไปแจ้งให้ลูกบ้านทราบ
2. ปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการ รายงานเหตุทุกข์ร้อนของราษฎรและเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย

บทบาทของอำเภอที่มีต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

1. เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ช่วยรับแก้ปัญหาให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
2. เมื่อมีงานที่จะต้องปรึกษาหรือสั่งการ เรียกประชุม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเรียกประชุมเฉพาะตำแหน่ง

3. คอยตรวจตราตักเตือนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้สำนึตราบทกกิจบ้าน เพื่อระงับเหตุร้ายอันตราย หรือจับโจรผู้ร้าย (สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2546: 29)

3) ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

มีการแยกบทบาทและหน้าที่ในฐานะตัวแทนของราชการบริหารส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นออกจากกันแล้วกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงได้ปรับบทบาทจากการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการสนับสนุน ประสานงาน และปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ดังนี้

1. การสนับสนุนและประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น เป็นผู้ให้ข่าวสารและนำเสนอความต้องการของราษฎรในแต่ละท้องที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น นำเสนอแนวทางพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในตำบล หมู่บ้าน หากได้รับเลือกเป็นผู้แทนประชาคมท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 เป็นต้น

1.2 การรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่ เช่น เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยตามที่ระบุไว้ในกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ เป็นต้น

1.3 บทบาทในฐานะตัวแทนภาครัฐในราชการบริหารส่วนภูมิภาค เช่น ประสานงานและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามกฎหมายและเจตนารมณ์ของราษฎรในท้องที่และท้องถิ่นนั้น ๆ ส่งเสริมประชาชนในพื้นที่ให้เกิดการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นต้น

1.4 บทบาทในฐานะประชาชน เช่น ขอรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น (สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2546: 30)

3. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครองในการนำนโยบายปฏิบัติในพื้นที่

3.1 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

จากแนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาฝ่ายปกครองจึงต้องพัฒนาทัศนคติ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ทั้งในทั้งงานในปัจจุบัน และงานในอนาคต รวมทั้งเป็นการผสมผสานกันระหว่างการพัฒนาบุคคล การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาองค์กร เพื่อก่อให้เกิดคุณภาพ ผลผลิต โอกาส และการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายขององค์การและเป้าหมายของตัวบุคคล

การนำหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามโมเดลของ (พิชิต เทพวรรณ, 2554: 157) หน้าที่หลัก 6 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กันและยังเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นในการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยแต่ละหน้าที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหาและการคัดเลือก ในการเลือกฝ่ายปกครองเข้ามาทำงานในฐานะข้าราชการหรือนายกไปปฏิบัติในพื้นที่ ในตำแหน่งกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน มีการวางแผนในการคัดเลือกหรือสรรหาในระดับอำเภอ มีการออกแผนเพื่อกำหนดช่วงเวลาในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน อีกทั้งยังมีการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมในส่วนของผู้สมัครประจำตำบล สารวัตรกำนัน จะเป็นผู้ที่กำนันเห็นชอบว่าบุคคลนั้นมีความสามารถในตำแหน่งนั้น ๆ จึงเสนอชื่อแต่งตั้ง เช่นเดียวกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่ผู้ใหญ่บ้านมี

สิทธิในการเลือกบุคคลที่เหมาะสมขึ้นมาเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จึงทำให้บุคลากรฝ่ายปกครองมีอย่างเพียงพอ และอีกทั้งยังมีความพร้อมในการทำงานในฐานะฝ่ายปกครอง

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายปกครองมีการเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ ที่การบริหารราชการส่วนกลาง เป็นผู้กำหนด การศึกษา การพัฒนา การฝึกอบรม และการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ฝ่ายปกครองสามารถเพิ่มพูนทักษะในปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีประเมินผลการปฏิบัติงานตามหัวเวลาที่กำหนด

3. ค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล ฝ่ายปกครองนอกจากจะมีค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ยังมีสิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน เงินช่วยเหลือเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือราชการ อีกทั้งยังสามารถขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

4. สุขภาพและความปลอดภัย ฝ่ายปกครองมีกฎหมายที่รองรับในการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายปกครอง รวมไปถึงยังมีอุปกรณ์ในการสนับสนุนการทำงานในฝ่ายปกครอง ในส่วนของสุขภาพยังมีการบริการตรวจสุขภาพของฝ่ายปกครอง เพื่อเป็นการตรวจสุขภาพเบื้องต้นให้กับฝ่ายปกครอง

5. พลังงานและแรงงานสัมพันธ์ ฝ่ายปกครองนั้นจะมีการประชุมในระดับอำเภอเป็นประจำทุกเดือน อีกทั้งยังมีในระดับตำบลแต่ละตำบล เพื่อการสื่อสารพูดคุยในการนำนโยบายหรือข้อราชการไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง อีกทั้งยังมีวันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมในการสานสัมพันธ์ทุกปี

6. การวิจัยทรัพยากรมนุษย์ การวิจัยในเรื่องของฝ่ายปกครองทางกรมการปกครองยังได้มีแนวทางในการพัฒนาช่วยให้องค์การสามารถหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอันเกี่ยวข้องกับฝ่ายปกครองในองค์การ แต่ก็ยังมีน้อย ต้องพึงพาอาศัยนักวิชาการอิสระในการทำวิจัยเกี่ยวกับฝ่ายปกครอง เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องและจุดแข็งของฝ่ายปกครอง

จากที่กล่าวมา 6 ข้อข้างต้น ทำให้ทราบว่าฝ่ายปกครองมีความพร้อมใน การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ ทั้งกระบวนการวางแผน พัฒนา ค่าตอบแทน ผลประโยชน์เกื้อกูล สุขภาพ ความปลอดภัย แรงงานสัมพันธ์ สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมในการพัฒนาของฝ่ายปกครอง ซึ่งทำให้เห็นว่าหากมีการพัฒนาขีดความสามารถหรือสมรรถนะของฝ่ายปกครองขึ้นไปก็จะทำให้ฝ่ายปกครองนั้นเป็นบุคคลที่มีความพร้อมในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่อย่างแท้จริง

3.2 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับสมรรถนะ

สมรรถนะ (competency) เป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์กร โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถของฝ่ายปกครอง เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนาองค์การ องค์การต่าง ๆ จึงพยายามนำเอาสมรรถนะมาใช้เป็นปัจจัยในการบริหารองค์การในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนางานบริการหรือการพัฒนาภาวะผู้นำของ

ผู้บริหาร เป็นต้น สมรรถนะจึงจำเป็นแก่การพัฒนาของฝ่ายปกครอง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีผลงานได้ตาม เกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดหรือสูงกว่า (สุกัญญา รัชมิธรรมโชติ, 2547: 44)

สมรรถนะ 5 ด้านของฝ่ายปกครองที่ควรได้รับการพัฒนา

1. ความรู้ (knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายปกครอง เป็นต้น
2. ทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self – Concept) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น
4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือและ ไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น
5. แรงจูงใจ/เจตคติ (motives/attitude) เป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดง พฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สมรรถนะ 5 ด้านของฝ่ายปกครองที่ควรได้รับการพัฒนา ล้วนเป็นสมรรถนะที่ฝ่ายปกครองควรได้รับการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่พร้อมนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่

3.3 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับบทบาท

บทบาท หมายถึง อำนาจ หน้าที่ และสิทธิซึ่งผูกพันอยู่กับฐานะตำแหน่งของสังคม ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ ซึ่งเป็นแบบพฤติกรรม แบบแห่งความประพฤติของบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมอันเป็นที่คาดหวังของสมาชิกในสังคมให้เขากระทำ ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมหนึ่ง หน้าที่ที่พึงมีต่อบุคคลอื่นในอีกสถานะหนึ่งของสังคม (จำนง อภิวัฒนสิทธิ์ และคณะ, 2545: 45)

จากการวิจัยสถาบันดำรงราชานุภาพ เรื่อง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เหมาะสม ในอนาคตซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยบทบาทที่เป็นอยู่ตามกฎหมายบทบาทที่ควรจะเป็นในอนาคต จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ ลำดับแรกคือ บทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย รองลงมาได้แก่ บทบาทด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการทะเบียนต่าง ๆ ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเมือง และบทบาทด้านอื่น ๆ (สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2548: 96)

สะท้อนในเชิงนโยบายว่า ฝ่ายปกครองจะต้องกลับมาให้ความสำคัญต่อบทบาทภารกิจตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อันเป็นบทบาทที่มีมาแต่เดิมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบลและหมู่บ้าน เพราะทางราชการจำเป็นต้องอาศัยกำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยเป็น

หุเป็นตาให้แก่เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองอยู่เช่นเดิม เช่น การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดต่าง ๆ ที่แพร่ระบาดลงสู่ตำบล หมู่บ้านในปัจจุบัน เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่และใกล้ชิดกับราษฎรมากกว่าราชการพร้อมกันนั้น จะต้องให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาท้องถิ่นด้วย โดยบทบาทในส่วนนี้ กำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้องทำหน้าที่ในฐานะผู้ประสานการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ตำบลและหมู่บ้านต่อไป

อีกทั้งจะต้องมีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมาย ลักษณะการปกครองท้องถิ่นและรวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่จะต้องดำเนินการตามภารกิจของกระทรวง ทบวง กรมในพื้นที่ รวมทั้งกับอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นให้ชัดเจน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน ยังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นตัวเชื่อมประสาน ระหว่างนโยบายของรัฐกับความต้องการของประชาชนโดยไม่แยกพื้นที่บริการ

จากผลการวิจัยข้างต้นทำให้เห็นว่าฝ่ายปกครอง มีความเข้าใจบทบาทของตนเองในการทำหน้าที่ในฐานะของฝ่ายปกครอง แต่ยังขาดการพัฒนาสมรรถนะที่ควรจะมีในอนาคต อีกทั้งยังมีความทับซ้อนของท้องถิ่นและท้องถิ่น ทำให้ต้องมีการสร้างความเข้าใจในบทบาทเพื่อให้เกิดการทำงานสอดประสานไปในทิศทางเดียวกัน โดยมุ่งหวังเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

3.4 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Van Meter, Donald S. & Van Horn, Carl E. (1976: 103) ได้ให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการจัดการและประสานกิจกรรมโดยบุคคล หรือกลุ่มบุคคลเพื่อนำไปสู่ ความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการดำเนินนโยบายขององค์การที่ได้กำหนดไว้

กระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (พิชิต เทพวรรณ, 2554: 156) ซึ่งได้ตั้งชื่อตัวแบบนี้ว่า “A Model of the Policy Implementation Process” ประกอบไปด้วยตัวแปรหลัก 6 ตัว ดังนี้

1. วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย องค์ประกอบ พื้นฐานสำคัญในการกำหนดการปฏิบัติตามนโยบาย คือ วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย เพราะวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบาย คือ ปัจจัยกำหนดรายละเอียดของเป้าหมายนโยบาย ในบางกรณี วัตถุประสงค์ และมาตรฐานนโยบายโดยตัวของมันเอง เป็นตัวการที่ช่วยให้การวัด

2. ทรัพยากรนโยบาย ทรัพยากรนโยบาย คือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการบริหารนโยบาย ทรัพยากรนโยบายอาจรวมถึงเงินและสิ่งเสริมที่งบประมาณที่กำหนดไว้ในแผนงาน ทรัพยากรเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริม หรือช่วยให้ความสะดวกต่อประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3. การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรม การสื่อสารระหว่างองค์กร คือ การสื่อสารเกี่ยวกับ มาตรฐานงานและวัตถุประสงค์นโยบาย เพื่อให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ แต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนงาน โครงการมีความรู้ความเข้าใจสอดคล้องกัน

4. ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไป ได้แก่ สมรรถนะและขนาดของทีมงาน ในหน่วยงาน ระดับความเข้มข้นของการควบคุมบังคับบัญชาของหน่วยงานย่อยในกระบวนการ นำนโยบายไปปฏิบัติ ทรัพยากรทางการเงินของหน่วยงาน การสนับสนุนจากนักกฎหมายและ ฝ่ายบริหาร ความมีชีวิตชีวาขององค์กร

5. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ต้องคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากร ทางเศรษฐกิจให้หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความเพียงพอต่อการส่งเสริมให้แผนงานโครงการ ประสบความสำเร็จหรือไม่ ธรรมชาติของความเห็นสาธารณะเป็นอย่างไร จุดเด่นของนโยบายสัมพันธ์ กับประเด็นนโยบายอย่างไร ชนชั้นนำชอบหรือไม่ชอบ นโยบายที่นำไปปฏิบัติ นั้น กลุ่มหลากหลาย ในสังคม รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ภาคเอกชน คัดค้านหรือ สนับสนุนการนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติ

6. ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ ได้แก่ 1) ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย 2) ทักษะคดี ต่อ นโยบาย และ 3) ความเข้มข้นของทัศนคติ

กล่าวคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติของฝ่ายปกครอง คือ กระบวนการประสานของ ราชการส่วนกลาง และภูมิภาค เพื่อแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ โดยการนำไปปฏิบัติ โดยฝ่ายปกครอง

4. สรุป

บทบาทของฝ่ายปกครองจะต้องมีการทบทวนบทบาทที่มีอยู่ตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 รวมทั้งระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ในส่วนที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน หรือมีการกำหนดอำนาจ หน้าที่ไว้ แต่ในความเป็นจริงมิได้ยึดถือปฏิบัติแต่อย่างใด เนื่องจากเกินขีดความสามารถที่จะ ดำเนินการได้หรือมีหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว และรวมถึงภารกิจใหม่ ๆ ที่เพิ่มขึ้น เช่น ในเรื่องการป้องกันภัยและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ การป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังต้องมีการพัฒนา สมรรถนะของตนเองอยู่เสมอ เพื่อรองรับบทบาทการทำงานที่หลากหลายและเพิ่มมากขึ้นของ ฝ่ายปกครอง ให้พร้อมและเกิดประโยชน์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่กับประชาชนใน พื้นที่มากที่สุด การพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะ ฝ่ายปกครองเปรียบเสมือนโซ่ข้อกลางในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้ การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่

5. ข้อเสนอแนะ

บทบาทของฝ่ายปกครองในอนาคตจะต้องเน้นในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และการ พัฒนาสังคม ควบคู่ไปกับการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

1. บทบาทในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจปัจจุบัน เศรษฐกิจได้รับการหยิบยก ขึ้นมาพิจารณาในฐานะที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจส่วนร่วมของประเทศ

องค์การหรือกลไกที่รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจชนบทคือ ตำบล หมู่บ้าน โดยมีฝ่ายปกครองเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการสร้างงาน เพิ่มรายได้ ให้แก่ราษฎรในชนบท รวมทั้งการพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ขึ้นในตำบล หมู่บ้าน

2. บทบาทในการพัฒนาสังคมผลจากการพัฒนาประเทศในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างเมืองและชนบท ทั้งในแง่การกระจายรายได้และความเท่าเทียมกันในสังคม ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ติดตามมา เช่น ปัญหาการบุกรุกที่ดินทำกินของราษฎร ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ปัญหาโรคเอดส์ และปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น ฝ่ายปกครองจะต้องเข้าไปมีส่วนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

3. บทบาทในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายปกครองจะต้องให้ความสำคัญต่อการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ รวมทั้ง ระวังข้อพิพาทขัดแย้งต่าง ๆ ของราษฎรในตำบลหมู่บ้าน ทั้งนี้จะต้องหมั่นสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่และให้ความช่วยเหลือแก่ทางราชการเมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น นอกจากนี้ส่วนราชการจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ฝ่ายปกครองเป็นสถาบันหลักในการพิจารณาตัดสินคดีความ โดยวิธีการประนีประนอม ข้อพิพาทหรือเป็นผู้ใช้อำนาจทางอนุญาโตตุลาการหรือ คชก.ระดับตำบล อย่างจริงจัง ส่งเสริมให้ฝ่ายปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนร่วมกับทางราชการมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเฝ้าระวังภัย และเตือนภัยให้ราษฎรในตำบลหมู่บ้านได้ทราบล่วงหน้า เช่นกรณีอุทกภัย รวมทั้งการประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างทันทั่วถึง

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาการพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครองในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ ทำให้ได้องค์ความรู้ ดังนี้

1. บทบาทของฝ่ายปกครองมีเพิ่มขึ้นมากกว่าในอดีตการพัฒนาสมรรถนะบทบาทของฝ่ายปกครองให้มีความพร้อมในการนำนโยบายหรือข้อสั่งการไปปฏิบัติจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะฝ่ายปกครองถือเป็นองค์การหลักในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ให้เกิดเป็นรูปธรรมชัดเจน เกิดประโยชน์กับประชาชน

2. สมรรถนะ 5 ด้าน ที่ฝ่ายปกครองควรได้รับการพัฒนา คือ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-Concept) บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (traits) แรงจูงใจ/เจตคติ (motives/attitude) เพื่อเป็นการสร้างความตื่นตัวและตระหนักในบทบาทของฝ่ายปกครอง และพร้อมที่จะทุ่มเท เสียสละ เพื่อประชาชนในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายปกครอง

3. เงื่อนไขของการนำนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จได้ของฝ่ายปกครอง ได้แก่ตัวชี้วัดหลัก 6 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย ทรัพยากรนโยบาย การสื่อสารระหว่าง

องค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง ลักษณะหน่วยงานที่น่านโยบายไปปฏิบัติ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ

4. ฝ่ายปกครองต้องเข้าใจบทบาทของฝ่ายปกครองเอง ว่ามีความหลากหลาย และใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด จะต้องกลับมาให้ความสำคัญต่อบทบาทภารกิจตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อันเป็นบทบาทที่มีมาแต่เดิมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบลและหมู่บ้าน เพราะทางราชการจำเป็นจะต้องอาศัยกำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยเป็นหูเป็นตาให้แก่เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองอยู่เช่นเดิม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2559). **พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (แก้ไขล่าสุด)**. เข้าถึงได้จาก https://multi.dopa.go.th/pab/info_organ/about8/topic34 (สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2567).
- กรมการปกครอง. (2565). **กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย**. เข้าถึงได้จาก https://www.dopa.go.th/main/web_index (สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2567).
- จำนง อภิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2545). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชิต เทพวรรณ. (2554). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ซีเอ็ด ยูเคชั่นจำกัด (มหาชน).
- สถาบันดำรงราชานุภาพ. (2548). **บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เหมาะสมในอนาคต**. เข้าถึงได้จาก <http://www.stabundamrong.go.th/web/home.html> (สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2567).
- สำนักบริหารการปกครองท้องที่. (2546). **คู่มือการปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาธิตาการพิมพ์.
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2547). Competency: เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้. **วารสาร Productivity World**, 9(53), 44-48.
- VanMeter, Donald S. & Van Horn, Carl E. (1976). **The Implementation of Intergovernmental Policy**, in Charles O. Jones, and Robert D. Thomas eds., **Public Policy Making in a Federal System**. California: Sage Publication. California, Berkeley.